

Právo shromažďovací.

I. Ohledně historického vývoje a významu politického poukazuje se na čl. »Spolky«. Zde jen budiž podotknuto, že v dobách vlády absolutní v Rakousku ke každé schůzi bylo potřebí úředního svolení a že všechny schůzky podezřelého, povážlivého nebo neobyčejného druhu byly zakázány.

II. Pojem a druhy.

Právo shromažďovací jest ústavou zaručené právo státních občanů, mocí kterého příslušníci státní jsou oprávněni vzájemné úmluvy, porady a snesení, která zpravidla veřejných záležitostí se týkají, odbývati. Zákon ze dne 15. listopadu 1867 č. 135 ř. z., který upravuje právo shromažďovací, rozeznává 3 druhy shromáždění bez ohledu na to, sledují-li účely politické neb jiné:

1. Shromáždění obmezená pro zvané hosty (soukromá neb uzavřená shromáždění). Ve smyslu shromažďovacího zákona jsou zvanými hosty jen ty osoby, které byly osobně od pořadatele ku shromáždění pozvány na rozdíl pozvání celých kategorií neb tříd osob neb vůbec obecnstva. Jen pořádání shromáždění obmezených na zvané hosty v uvedeném smyslu není třeba úřadu napřed oznámiti (rozh. říš. s. ze dne 27. října 1892 č. 332, sb. »Hye« č. 586).

2. Shromáždění, k nimž má každý přístup. Tu podobně jako v prvním případě se však předpokládá, že se shromáždění odbyvá v jistých prostorách, tedy v určitých místnostech. Kdežto však v případě prvním musí pořadatel věděti, koho zve a musí pozvané hosty dle individuálních známek (jméno, stav, zaměstnání) znáti, nežádá se toho při těchto shromážděních. Takováto shromáždění podléhají však předpisům cit. zákona shromažďovacího. Totéž platí o shromážděních pod širým nebem; shromáždění lidu tohoto druhu, podobně jako shromáždění v odst. 2. zmíněná a vůbec všem přístupná dlužno 3 dny před zamýšleným odbyváním s udáním účelu, místa a doby úřadu písemně oznámiti; úřad má pak o tomto oznámení ihned osvědčení vydati; schůze pod širým nebem vyžadují však ještě úředního schválení, které jen pro ten den jest účinným, pro který bylo uděleno (roz. říš. s. ze dne 12. dubna 1894 č. 76). Při schůzích v odst. 2 a 3 dotčených nezkoumá pořadatel, poněvadž osobních pozvánek není, osoby se dostavivší, tudíž ne činnost svolavatelů.

Schůze takové, ku kterým zve se způsobem neobmezujícím se na určitá individua, zasahují hluboko do veřejnosti a rozeznávají se tím od schůzí v rodinném kruhu pořádaných, na zvané hosty obmezených, t. zv. soukromých neb uzavřených (výn. kass. dv. ze dne 17. února 1891, č. 864 věst. min. spr. str. 46; rozh. min. vnitra ze dne 9. dubna 1891 č. 1202 věst. min. vnitra).

III. Výjimky.

Vyňaty jsou z ustanovení cit. zákona kromě schůzí uvedených v odst. II. č. 1., které, jak řečeno, na zvané hosty se obmezují, dále:

1. shromáždění voličů k volebním poradám, pak k úmluvám se zvolenými poslanci, pořádají-li se v čas vypsání voleb a ne pod širým nebem. Tato výjimka nemá však místa, pořádají-li se taková shromáždění teprve po delší době po vypsání a vykonání voleb (roz. říš. s. ze dne 17. ledna 1885, č. 14 a 15, sb. »Hye« č. 324 a 325) a nevztahuje se též k volbám obecním (výn. min. vn. ze dne 22. února 1893 č. 2552)

2. veřejné zábavy, svatební průvody, národní slavnosti neb průvody, pohřby, processí a jiná shromáždění neb průvody k vykonávání zákonem dovoleného kultu, konají-li se obvyklým způsobem, jsou rovněž z ustanovení tohoto zákona vyňaty. Výrazem průvody lidové dlužno však jen ty rozuměti, o jichž odbývání pevná pravidla se ustálila, které při určité příležitosti bez další úmluvy, jen následkem tradičního podání se opakují.

Pouze příležitostně, na základě předchozí úmluvy účastníků pořádané průvody (ku př. pochodňové), k oslavě určité osoby neb události nespádají pod pojem slavnosti, průvody lidové (roz. ze dne 31. října 1889 č. 6949, časop. »Zeitschr. f. Verw.« roč. 1890, str. 34);

3. schůze spolkové v mezích zákona spolčovacího a stanov pro ten který spolek platících.

IV. Zakázány jsou:

1. schůze, jichž účel přičí se zákonům trestním neb jichž odbývání ohrožuje veřejnou bezpečnost neb obecné dobro. Záповěď odbývání shromáždění lidu z důvodu jeho nebezpečnosti pro stát, veřejnou bezpečnost neb dobro, jen tehdy však jest oprávněnou, jsou-li zde takové příběhy neb události, že odůvodněna jest obava úřadu bezpečnosti, že by shromáždění mohlo míti v zápětí nebezpečí pro stát, veřejnou bezpečnost neb obecné dobro (roz. říš. s. ze dne 2. ledna 1892 č. 44, sb. »Hye« č. 455; ze dne 26. dubna č. 95, sb. »Hye« č. 550).

2. Za trvání říšské rady neb zemského sněmu nesmí v místě zasedání neb okolí do 5 mil (38 km. nař. min. ze dne 7. července 1876, č. 101 ř. z.) žádné shromáždění pod širým nebem býti dovoleno.

3. Cizinci nesmějí se schůzí svolaných k jednání v záležitostech veřejných účastniti ani jako správci, ani jako pořadatelé neb svolavatelé.

4. Též ozbrojení nesmějí na schůzích uvedených bráti podílu.

5. Adresy neb petice shromáždění nesmějí od více než 10 osob býti doručeny.

V. Právo dohledu.

1. O zachování zákona a udržování pořádku mají v první řadě pečovati správci a pořadatelé. Oni mají proti každému protizákonnému jednání nebo projevům ihned vystoupiti a zůstanou-li jich nařízení bez výsledku, schůzi správcem rozpustiti. Ostatně mají všichni, kdož schůze se účastní, chovati se dle zákona.

2. Úřadu jest volno ku každé schůzi jednoho, dle okolností i více zástupců vyslati, kterým přiměřené místo ve schůzi dle jich volby musí se vyhraditi a žádají-li toho, vysvětlení o osobě navrhovatele a řečníků podati. Je-li schůze proti předpisům tohoto zákona pořádána, má úřadem býti zapovězena a dle okolností rozpuštěna. Podobně má i schůze zákonitým způsobem pořádaná od zástupce vlády, neb není-li žádný přítomen, od úřadu býti rozpuštěna, když se v ní sběhnou protizákonné události neb když nabude povahy veřejný pořádek ohrožující. Jakmile schůze prohlášena byla za rozpuštěnou, musí všichni přítomní místo ihned opustiti a se rozejíti. V případě neposlušnosti může rozpuštění s použitím prostředků donucovacích býti provedeno.

VI. Případy zvláštní.

1. Otázku, je-li zákonitě pozůstávající spolek oprávněn shromáždění lidu odbývati, zkoumati dlužno nikoliv dle zákona spolčovacího, nýbrž dle

zákona shromažďovacího (roz. říš. s. ze dne 18. října 1884 č. 185, sb. »Hye« č. 313).

2. Užívání rudých praporů při schůzích nebo průvodech všeho druhu má se vzhledem k demonstrativnímu významu, který se odznakům takovým přikládá, zakázati (výnos min. vn. ze dne 1. června 1872 č. 2603).

3. Co se týče schůzí universitních posluchačů, zůstávají, je-likož zákon o právu shromažďovacím ze dne 15. listopadu 1867 neobsahuje žádné s § 38 zákona spolčovacího souběžné ustanovení derogatorní, v platnosti nejen dotyčná ustanovení §§ 7—10, nýbrž i § 12 řádu discipl. ze dne 13. října 1849, č. 416 ř. z., pokud se vztahují ku právu akademického senátu studujícím účastenství na schůzích nestudentských zapověděti (výn. min. kultu a vyučování ze dne 18. července 1868 č. 4873).

Dle řádu disciplinárního nejsou schůze studujících na veřejných místech, kromě budovy universitní k jiným než združovacím účelům dovoleny, mohou se ale studující v místnostech pro vyučování určených a ne v pravidelně se opětujících, nýbrž jen kdy potřeba toho vyžaduje pořádaných schůzích o záležitostech akademických, jich se dotýkajících raditi; ku každé takové schůzi musí si však, s udáním předmětu porady, vyžádati svolení rektora.

VII. Úřady.

Slovem »úřad« v zákoně o právu shromažďovacím dlužno rozuměti:

1. v místech, kde zřízen jest zeměpanský úřad bezpečnosti, tento úřad;
2. v sídle zemské vlády, nenalézá-li se tam zeměpanský úřad bezpečnosti, zemskou vládu;

3. ve všech ostatních místech politický úřad okresní.

4. Při naléhavé potřebě jest však každý jiný úřad, kterému přísluší péče o veřejný pořádek a bezpečnost, která tím jest ohrožena, oprávněn, schůzi, která proti předpisům zákona shromažďovacího se pořádá neb odbývá, zapověděti neb rozpustiti, o čemž pak ihned příslušný úřad má se zpravit.

5. Proti každému nařízení nižšího úřadu lze se do 8 dnů odvolati k zemské vládě a proti nařízením této ku ministerstvu vnitra. K stížnosti proti záповědi odbývání schůze jsou však jen ony osoby legitimovány, které odbývání schůze úřadu jako svolavatelé oznámili, nikoliv ale ti, kdož dle programu jen jako řečníci neb navrhovatelé ve schůzi měli vystoupiti (roz. říš. s. ze dne 16. ledna 1882 č. 4, sb. »Hye« č. 252). Porušení tohoto zákona, pokud nevztahuje se na případ trestný dle obecného zákona trestního, stihá se soudem jako přestupek vězením až do 6 neděl neb tresty peněžitými až do 200 zl.

VIII. Ohledně výjimečných obmezení a zákazů schůzí na základě zákona ze dne 5. května 1869, č. 66 ř. z. sr. čl. Stav výjimečný.

IX. Právo poplatkové.

Oznámení, jež podávají se dle § 2 zákona shromažďovacího, dlužno kolkovati 50 kr. za každý arch (výn. min. financí ze dne 29. srpna 1868 č. 27.486, výn. min. vn. ze dne 5. září 1868 č. 11.914). Rovněž dlužno tak kolkovati písemné oznámení o schůzích voličů k úmluvám volebním a úmluvám se zvolenými poslanci, neodbývají-li se v čas vypsanych voleb, poněvadž ony dle § 4 zákona o právu shromažďovacím ze dne 15. listopadu 1867 z ustanovení tohoto zákona vyňaty nejsou (výn. min. fin. ze dne 29. srpna 1868 č. 27.486).